

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BEDEN EĞİTİMİ VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MEDYA OKUR YAZARLIK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI* COMPARISON OF MEDIA LITERACY LEVELS OF PHYSICAL EDUCATION AND CLASS TEACHERS

Hakan SUNAY*
Bayram KAYA**

Öz

Bilgileri aktaran televizyon, radyo, gazete, kitap, internet gibi araçlara medya araçları denir. medya okur yazarlığı medyadan sözel ve görsel anlamlar çıkarabilmektir. Medya okuryazarlığı sadece medyayı bilinçli okumak değil bunun yanında kendini doğru şekilde ifade edebilmek, toplumsal hayata daha yapıcı ve etkin katılımı sağlamak için önemlidir. Türkiye’de ve Dünya’da yapılan pek çok araştırmalarda öğretmen adaylarının lisans döneminde medya okuryazarlığı dersini almaları önemli ve gerekli görülmüştür.

Bu bağlamda beden eğitimi öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Betimsel tarama (survey) yöntemi bu araştırmada kullanılmıştır. Araştırmada Karaman ve Karataş (2009) tarafından geliştirilen 17 soruluk “Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.84’tür. Araştırmanın evrenini 2019 yılında Kırşehir’de görev yapan sınıf öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklemi ise tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen gönüllü 317 öğretmen oluşturmuştur.

Sonuç olarak; kadınların medya okuryazarlık düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir, mesleki kıdem, bilgisayara sahip olma ve kullanma süresi, haftalık gazete okuma sıklığı medya okuryazarlık düzeyini arttıran durumlar olarak görülmektedir. Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu fakat sınıf öğretmenlerinin medya okur yazarlık düzeylerinin beden eğitimi ve spor branşı öğretmenlerine göre daha önde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Medya Okuryazarlık, Sınıf Öğretmeni, Beden Eğitimi.

Abstract

Tools such as television, radio, newspaper, book, internet that transfer information are called media tools. media literacy is to derive verbal and visual meanings from the media. Media literacy read only informed the media is besides himself the right way to express it is important to provide more constructive and active participation in social life license period to take the media literacy courses for teachers in many researches in Turkey and made the world were considered important and necessary.

In this context, it is aimed to compare the media literacy levels of physical education and classroom teachers in order to determine the media literacy levels of physical education teachers.

The descriptive survey method was used in this research. In the research, 17 questions “Media Literacy Leveling Scale” developed by Karaman and Karataş (2009) were applied. The reliability coefficient of the scale is 0.84. The universe of the research was composed of classroom teachers and physical education teachers working in Kırşehir in 2019. The sample was composed of 317 volunteer teachers selected by random sampling method.

As a result; media literacy levels of women are higher than men; professional seniority, computer ownership and duration of use, weekly newspaper reading frequency are seen as situations that increase the level of literacy. It was concluded that the teachers' media literacy levels are high, but the media literacy levels of the classroom teachers are higher than the teachers of physical education and sports branches.

Keywords: Media Literacy, Class Teacher, Physical Education.

* Bu çalışma, 13--16 Kasım 2019 tarihleri arasındaki 17. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Hakan.Sunay@ankara.edu.tr

*** Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Doktora Öğrencisi, bayramkaya400@gmail.com

GİRİŞ VE AMAÇ

Bilgi ve iletişim teknolojisi hızlı bir şekilde gelişerek yaşamın her alanına yansımaktadır. İletişim biçimleri ve iletişim araçları her geçen yıl değişmekte ve kitle iletişim araçlarının etkinliği günden güne artmaktadır. Karaman ve Karataş (2009)'a göre bireylerden beklenen beceri ve yeterlilik, değişen teknoloji ve kavramlarla beraber değişime uğramıştır.

Bilgileri aktaran televizyon, radyo, gazete, kitap, internet gibi araçlara medya araçları denir (Andersen, 2002; Levin vd, 2004). Bu araçlar insanları etkilemektedir, bundan dolayı da kitle iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır (RTÜK, 2007). Thoman (1999)'a göre medya okur yazarlığı medyadan sözel ve görsel anlamlar çıkarabilmektir. Medya okuryazarlığı; değerlendirme, yorumlama, analiz edebilme, beğenme gibi yetenekleri kapsayan bir durumdur (NCA, 1998).

Medya okuryazarlığı sadece medyayı bilinçli okumak değil bunun yanında kendini doğru şekilde ifade edebilmek, toplumsal hayata daha yapıcı ve etkin katılımı sağlamak için önemlidir (RTÜK, 2007). Medya okuryazarlığı, toplumsal yapıyı diğer iletişim araçlarına göre daha fazla etkilemesi önemini açıkça göstermektedir (Divina, 2006'dan akt. Ertek, 2013). Medya okuryazarlığı eğitimi; bireyi medya mesajlarına karşı etkin kılma, fikirlerini ifade etme, ilgi ve ihtiyaçlara göre medyadan yararlanabilme açısından önemlidir (Kıncal ve Kartal, 2009).

Medyanın eğitim öğretimde kullanılması medya eğitimi 1900'ü yıllarda başlanmış olmasıyla beraber, medya okuryazarlığı belirli bir sürede verilebilecek bir ders değil bir yeterlilik olduğu belirtilmiştir (Topuz, 2007 ; Considine, 2008).

Türkiye'de ve Dünya'da yapılan pek çok araştırmalarda öğretmen adaylarının lisans döneminde medya okuryazarlığı dersini almaları önemli ve gerekli görülmüştür (Taşkın, 2010). Ancak öğretmenlerin yarıya yakınının daha önce medya eğitimi almamalarından dolayı medya okuryazarlık dersinin verimi düşebilmektedir (Yates, 1997). Öğretmenlerin medya aracılığıyla verilen mesajları yorumlaması, yetiştireceği öğrencilere medya okuryazarlık yeteneğini öğretebilmesi önemlidir. Bu bağlamda beden eğitimi öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Betimsel tarama (survey) yöntemi bu araştırmada kullanılmıştır. Seçilen bir grubun belirli bir konu hakkında inançları, görüşleri ve tutumlarının tespit edilmesi amacıyla tarama modeline yer verilir (McMillan ve Schumacher, 2006). Araştırmada Karaman ve Karataş (2009) tarafından geliştirilen 17 soruluk "Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Bu soruların değerlendirilmesinde " Hiçbir Zaman", "Nadiren", "Ara Sıra", "Sıklıkla", "Her Zaman" ifadelerinin kullanıldığı beşli likert tipi ölçek ve araştırmacının geliştirdiği kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Ölçek 17 maddeden ve 3 alt faktörden meydana gelmiştir. Güvenilirlik katsayısı 0.84'tür. Araştırmanın evrenini 2019 yılında Kırşehir'de görev yapan sınıf öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklemini ise tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen gönüllü 317 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenlerin örneklemdaki dağılımı ise beden eğitimi öğretmenleri %30,6 (n=97), sınıf öğretmenleri % 69,4 (n=220)'tür.

Verilerin Analizi: Ölçme araçları Kırşehir merkez ilçede bulunan ilkokullardaki Sınıf Öğretmenlerine ve Beden Eğitimi ve Spor branşındaki öğretmenlere uygulanmıştır. Toplanan veriler Spss programıyla analiz edilmiştir. Verilerin alt boyutlarında ve ölçek genelinde çarpıklık basıklık değerleri $-2 < X < +2$ (Şencan, 2002) arasında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov Z testine göre p anlamlılık değeri $p > 0.05$ olarak bulunduğu parametrik testler yapılmıştır. Kişisel bilgi formlarının ve ölçekten alınan puanların frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları alınmıştır. İkili değişkenlerde bağımsız örneklem t testi, çoklu değişkenlerde One Way ANOVA testleri kullanılmıştır. Farkın hangi değişkenin lehine olduğunu tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Alpha katsayılarına göre; bilgi sahibi olma alt boyutu .653, analiz edebilme altboyutu .793, yargılayabilme alt boyutu .842 olarak hesaplanmıştır. Medya okuryazarlığı ölçek genelinde .862 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenleriyle sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeyine ilişkin bilgiler ve analiz tabloları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Öğretmenlerin Genel Bilgileri

Kişisel Bilgiler	Alt Gruplar	Frekans(f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	70	22.1
	Erkek	247	77.9
	Toplam	317	100.0
Branş	Beden Eğitimi	97	30.6
	Sınıf Öğretmeni	220	69.4
	Toplam	317	100.0
Mesleki Kıdem	1-3Yıl	119	37.5
	4-5 Yıl	42	13.2
	6-7 Yıl	38	12.0
	8 Yıl ve üzeri	118	37.2
	Toplam	317	100.0
Kendi Branşı veya İlgilendiği Haberlere Ulaşma	Televizyon	27	8.5
	Cep Telefonu Üzerinden İnternet	191	60.3
	Bilgisayar Üzerinden İnternet	95	30.0
	Gazete veya Dergi	4	1.3
	Toplam	317	100.0
Günde Kaç saat Tv İzlersiniz?	Hiç izlemem	39	12.3
	1-2 saat	175	55.2
Günde Kaç saat Tv İzlersiniz?	3-4 saat	76	24.0
	5-6 saat	18	5.7
	7 saat ve üzeri	9	2.8
	Toplam	317	100.0
	Bilgisayarınız var mı?	Evet	281
Hayır		36	11.4
Toplam		317	100.0
Bilgisayar Kullanma Süresi	1 Yıl ve Altı	12	5.0
	2-3 Yıl	21	7.0
	4-5 Yıl	19	6.0
	6 Yıl +	234	82.0
	Toplam	286	100.0
Gazete Okuma Sıklığı	Hiç Okumam	32	10.1
	Ara sıra	158	49.8
	En az bir gazete	70	22.1
	2-4 Gazete	40	12.6
	5 ve üzeri	17	5.4
	Toplam	317	100.0
Günlük İnternette Geçirme Süresi	1 Saatten Az	56	17.7
	1-2 Saat	88	27.7
	3-4 Saat	81	25.6
	5-6 Saat	48	15.1
	7 Saat ve üzeri	44	13.9
	Toplam	317	100.0

Tablo 1’de öğretmenlerin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin 247’si (%77,9) erkek, 70’i (%22,1) kadın olduğu görülmektedir. Bunların 220’si sınıf öğretmeni, 97’si ise beden eğitimi öğretmenidir. Katılımcılardan 281 kişi (%88.6) Bilgisayarının olduğunu belirtmiştir. 234 öğretmen (%82), 6 yıl ve üzeri yıl bilgisayar kullandığını belirtmiştir.

Tablo 2: Katılımcı Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Alt Boyutlarının Branşa İlişkin T Testi Sonuçları

ALT BOYUTLAR	İnternet Kullanımı	N	$\bar{X}$	SD	T	P*
Bilgi Sahibi Olma	Beden Eğitimi	97	3.8233	.68969	-5.090	.000
	Sınıf Öğretmeni	220	4.3140	.83152		
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme	Beden Eğitimi	97	3.5722	.67568	-4.618	.000
	Sınıf Öğretmeni	220	3.9832	.75304		
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	Beden Eğitimi	97	3.7216	.85000	-4.454	.000
	Sınıf Öğretmeni	220	4.1500	.76092		
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	Beden Eğitimi	97	3.7107	.62856	-5.628	.000
	Sınıf Öğretmeni	220	4.1588	.66357		

*(p<0,05)

Tabloya 2'ye bakıldığında ölçek genelinde ve tüm alt boyutlarda sınıf öğretmenleri lehine anlamlı bir fark görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeyi beden eğitimi ve spor branşı öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcı Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Alt Boyutlarının Cinsiyete İlişkin T Testi Sonuçları

ALT BOYUTLAR	İnternetKullanımı	N	$\bar{X}$	SD	T	P*
Bilgi Sahibi Olma	Kadın	69	4.3209	.56104	1.802	.073
	Erkek	246	4.1193	.87990		
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme	Kadın	69	4.0700	.74558	2.62	.008
	Erkek	246	3.7986	.74937		
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	Kadın	69	4.2101	.73468	2.249	.025
	Erkek	246	3.9624	.82799		
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	Kadın	69	4.2060	.61051	2.554	.011
	Erkek	246	3.9694	.69827		

*(p<0,05)

Tablo 3'e bakıldığında medya okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre "Bilgi Sahibi Olma" alt boyutunda anlamlı bir fark görülmemiştir, diğer alt boyutlarda ve ölçek genelinde ise kadınların lehine anlamlı bir fark görülmüştür (p<0,05).

Tablo 4: İnternette Günde Kaç saat Girdiği, Haftalık Gazete Okuma, Spor ile İlgili Haberi En çok Takip Ettiği Yer ve Cinsiyete İlişkin T - Testi Sonuçları

		N	$\bar{X}$	SD	T	P*
İnternette Günde Kaç Saat Vakit Geçiriyor	Kadın	69	2,9565	1,32215	1,102	,273
	Erkek	246	2,7592	1,28164		
Haftalık Gazete Okuma Sıklığı	Kadın	69	2,5942	,91264	,638	,524
	Erkek	246	2,5122	1,04484		
Sporla İlişkin Haberi En Çok Nerede Takip ediyorsunuz	Kadın	69	3,3188	,67503	2,103	,037
	Erkek	246	3,1138	,84470		

*(p<0,05)

Tablo 4'te öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinde; İnternette Günde Kaç saat Girdiği ve Haftalık Gazete Okuma değişkenleri ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen kadınların internete günde girdiği saatin ve haftalık gazete okuma sıklığının yüksek olduğu görülmüştür. Sporla İlgili Haberleri Takip Ettiği Yer ile cinsiyet arasında fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Fark, kadınlar lehinedir.

Tablo 5: Mesleki Kıdeme İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı		N	$\bar{X}$	SD	F	P*	Tukey
Bilgi Sahibi Olma Alt Boyutu	1-3 yıl	119	3.8920	.65200	8.680	.000	1-3yıl-6-7yıl+8yıl+
	4-5 yıl	42	4.1224	.68375			
	6-7 yıl	38	4.3459	1.49669			
	8 yıl +	118	4.3941	.61811			
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme Alt Boyutu	1-3 yıl	119	3.6039	.66152	12.570	.000	8yıl+-1-3yıl4-5yıl6-7yıl
	4-5 yıl	42	3.8016	.69086			
	6-7 yıl	38	3.7588	.82354			
	8 yıl +	118	4.1647	.73843			
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	1-3 yıl	119	3.7878	.79300	7.487	.000	1-3yıl8yıl+
	4-5 yıl	42	4.0952	.77686			
	6-7 yıl	38	3.7588	.92528			
	8 yıl +	118	4.1647	.73916			
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	1-3 yıl	119	3.7878	.59438	12.474	.000	1-3yıl8yıl+
	4-5 yıl	42	4.0952	.63938			
	6-7 yıl	38	3.9079	.91278			
	8 yıl +	118	4.2606	.60486			

*(p<0,05)

Tablo 5'te görüldüğü üzere öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine göre incelendiğinde ölçek genelinde ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Mesleki kıdem yılının artışına bağlı olarak medya okuryazarlık düzeylerinin arttığı da görülmektedir.

Tablo 6: Tv İzleme Süresine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı		N	$\bar{X}$	SD	F	P*
Bilgi Sahibi Olma Alt Boyutu	Hiçizlemem	39	4.1392	.70253	.383	.821
	1-2 saat	174	4.1786	.68351		
	3-4 saat	76	4.2011	1.14361		
	5-6 saat	18	3.9444	.77031		
	7 saat +	9	4.1270	.74725		
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme Alt Boyutu	Hiçizlemem	39	3.7350	.74704	1.795	.130
	1-2 saat	174	3.9441	.76653		
	3-4 saat	76	3.7373	.75650		
	5-6 saat	18	3.9494	.66421		
	7 saat +	9	3.5370	.50537		
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	Hiçizlemem	39	3.9423	.81608	.869	.483
	1-2 saat	174	4.0948	.80841		
	3-4 saat	76	3.9112	.81517		
	5-6 saat	18	3.9722	.76643		
	7 saat +	9	3.8889	1.00087		
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	Hiçizlemem	39	3.9498	.65069	.658	.621
	1-2 saat	174	4.0762	.66715		
	3-4 saat	76	3.9696	.76113		
	5-6 saat	18	3.9510	.68991		
	7 saat +	9	3.8627	.50000		

*(p<0,05)

Tablo 6'da öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri tv izleme değişkenine göre incelenmiş, ölçek genelinde ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 7: Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Alt Boyutlarının Bilgisayara Sahip Olma Durumuna İlişkin T-testi Sonuçları

ALT BOYUTLAR	İnternetKullanımı	N	$\bar{X}$	SD	T	P*
Bilgi Sahibi Olma	Evet	280	4.20	.81897	2.707	.007
	Hayır	36	3.81	.77993		
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme	Evet	280	3.88	.73776	2.754	.080
	Hayır	36	3.64	.85470		
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	Evet	280	4.05	.79315	3.433	.016
	Hayır	36	3.70	.89742		
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	Evet	280	4.05	.66883	2.698	.007
	Hayır	36	3.73	.74677		

*(p<0,05)

Tablo 7'de öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin bilgisayara sahip olma değişkenine göre incelenmiş, "Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme" alt boyutu dışındaki alt boyutlar ve ölçek genelinde anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 8: Bilgisayar kullanma süresine ilişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı		N	$\bar{X}$	SD	F	P*	Tukey
Bilgi Sahibi Olma Alt Boyutu	1 yıldır	12	3.8095	.58533	5.195	.002	4-5 yıl 6 yıl +
	2-3 yıldır	21	3.8571	.63567			
	4-5 yıldır	19	3.7519	.58678			
	6 yıl +	234	4.2879	.83237			
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme Alt Boyutu	1 yıldır	12	3.7222	.53340	5.178	.002	2-3yıl- 6 yıl + 4-5yıl 6yıl+
	2-3 yıldır	21	3.4841	.74331			
	4-5 yıldır	19	3.4825	.63073			
	6 yıl +	234	3.9577	.72942			
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	1 yıldır	12	3.7500	1.02802	1.792	.149	
	2-3 yıldır	21	3.8810	.69200			
	4-5 yıldır	19	3.8158	.75389			
	6 yıl +	234	4.1015	.78588			
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	1 yıldır	12	3.7647	.50850	5.701	.001	2-3yıl- 6 yıl+
	2-3 yıldır	21	3.7311	.57652			
	4-5 yıldır	19	3.6718	.56772			

6 yıl + 234 4.1275 .66789

*(p<0,05)

Tablo 8’de öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin bilgisayar kullanma süresine ilişkin; “yargılayabilme, örtük mesajları görebilme” alt boyutu dışında diğer alt boyutlar ve ölçek genelinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 9: İnternette Günde Vakit Geçirme Süresine İlişkin Anova Testi

Varyansın Kaynağı		$\bar{X}$	N	SD	F	P*
Bilgi Sahibi Olma Alt Boyutu	Gruplar	1,558	4	3,437	,573	,683
	Grupiçi	211,533	312	,640		
	Toplam	213,092	316			
Analiz Edebilme TepkiOluşturabilme Alt Boyutu	Gruplar	3,272	4	1,261	1,445	,219
	Grupiçi	176,115	312	,559		
	Toplam	179,388	316			
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	Gruplar	3,920	4	1,311	1,490	,205
	Grupiçi	204,538	312	,651		
	Toplam	208,458	316			
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	Gruplar	1,971	4	1,912	1,051	,381
	Grupiçi	145,882	312	,449		
	Toplam	147,854	316			

Tablo 9’a göre öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri “internette vakit geçirme” değişkenine göre incelenmiş, ölçek genelinde ve alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 10: Haftalık Gazete okumaya İlişkin Anova Testi

Varyansın Kaynağı		$\bar{X}$	N	SD	F	P*	Tukey
Bilgi Sahibi Olma	Gruplar	13,747	4	3,437	5,374	,000	Hiç okumam- 2-4Gazete 5 ve +
	Grupiçi	199,547	312	,640			
	Toplam	213,294	316				
Analiz Edebilme ...ve Tepki Oluşturabilme	Gruplar	5,042	4	1,261	2,256	,063	
	Grupiçi	174,346	312	,559			
	Toplam	179,388	316				
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	Gruplar	5,245	4	1,311	2,013	,093	
	Grupiçi	203,267	312	,651			
	Toplam	208,511	316				
Medya Okuryazarlığı Ölçeği	Gruplar	7,649	4	1,912	4,255	,002	Hiç Okumam 2-4 Gazete 5 ve +
	Grupiçi	140,224	312	,449			
	Toplam	147,873	316				

*(p<0,05)

Tablo 10’a göre öğretmenlerin medya okuryazarlığı düzeylerinin “haftalık gazete okuma sayısı” değişkenine göre incelenmiş; “Analiz edebilme ve tepki oluşturabilme” ile “Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme” alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ölçek genelinde ve “Bilgi Sahibi Olma” alt boyutunda ise anlamlı bir fark görülmüştür.

Tablo 11: Sporla/Kendi Branşıyla ilgili Haberleri Nerede Takip Ettiğine İlişki Anova Testi

Varyansın Kaynağı		$\bar{X}$	N	SD	F	P*
Bilgi Sahibi Olma	Gruplar	3,324	4	,831	1,235	,296
	Grup içi	209,971	312	,673		
	Toplam	213,294	316			
Analiz Edebilme Tepki Oluşturma	Gruplar	3,938	4	,985	1,751	,139
	Grup içi	175,450	312	,562		
	Toplam	179,388	316			
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme,	Gruplar	4,736	4	1,184	1,813	,126
	Grup içi	203,775	312	,653		
	Toplam	208,511	316			
Medya Okur yazlık Ölçeği	Gruplar	3,791	4	,948	2,052	,087
	Grup içi	144,082	312	,462		
	Toplam	147,873	316			

*(p<0,05)

Tablo 11'e göre öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri ile Sporla/Kendi branşıyla ilgili haberleri takip ettiği araç arasındaki ilişki incelenmiştir. Ölçek genelinde ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 12: Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	SD
Bilgi Sahibi Olma Alt Boyutu	317	2,00	12,14	4,1638	,82157
Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme Alt Boyutu	317	1,67	5,00	3,8574	,75345
Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme	317	1,50	5,00	4,0189	,81231
Ölçek Genelinde	317	1,76	7,59	4,0217	,68407

1-Hiç 2- Nadiren 3-Arasıra 4-Sık Sık 5-Tamamen

Tablo 12'ye bakıldığında öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri ölçek genelinde ve alt boyutlarında ortalamaların bir birine yakın ve yüksek olduğunu görmekteyiz. En yüksek ortalamanın Bilgi sahibi olma alt boyutu (4,1638), en düşük ortalama ise Tepki oluşturabilme alt boyutunda (3,8574) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin ölçek genelinde ve alt boyutlarında ortalamalarının 4 ve 4'e yakın olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin bransa göre incelendiğinde ölçek genelinde ve tüm alt boyutlarda sınıf öğretmenleri lehine anlamlı bir fark görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeyi beden eğitimi ve spor branşı öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Ünlü ve ark. (2017) yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeylerini düşük bulmaları bu çalışmayla da örtüşmektedir.

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre "Bilgi Sahibi Olma" alt boyutunda anlamlı bir fark görülmemiştir, diğer alt boyutlarda ve ölçek genelinde ise kadınların lehine anlamlı bir fark görülmüştür (p<0,05). Bu durum kadınların haftalık gazete okuma, internete girme, branşı ile ilgili haberleri takip etme sıklığının erkeklerden daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu sonuç İnan

(2010) ve Uslu ve ark. (2015) çalışmalarıyla örtüşürken, Karataş (2008), Aktı (2011), Ertek (2013), Çepni ve ark. (2015), Tatar (2016), Banaz (2017), Tuğlu (2017) yaptıkları çalışmalar ile örtüşmemektedir.

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine göre incelendiğinde ölçek genelinde ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Mesleki kıdem yılının artışına bağlı olarak medya okuryazarlık düzeylerinin arttığını, analiz edip tepki verebildiğini göstermektedir. Bu sonuç Çepni (2015), Uslu ve ark. (2016), Karaman (2016), Banaz (2017), Ünlü ve ark. (2017) yaptıkları çalışmayla örtüşmemektedir.

Öğretmenleri medya okuryazarlık düzeylerinin tv izleme süresi, Sporla/Kendi branşıyla ilgili haberleri takip ettiği araç değişkenlerine göre incelenmiştir; ölçek genelinde ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tv izleme süresine göre anlamlı fark bulunamaması Tablo 6'da da görüldüğü üzere (1-2 saat 174 öğretmen) öğretmenlerin uzun süre Tv izlememesiyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Çalışmamız Aktı (2011), Şahin (2012) çalışmaları ile örtüşmektedir. Akşit ve Dönmez (2009), Karataş (2009), Güner (2011), Banaz (2017) Ünlü ve ark. (2017) tv izleme sıklığı arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Akşit ve Dönmez (2009), Karataş (2009), İnan (2010), Ünlü ve ark.(2017) gazete/dergi takip etme ile medya okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi anlamlı bulmuşlardır.

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin bilgisayara sahip olma durumuna göre incelenmiştir; , "Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme" alt boyutu dışındaki alt boyutlar ve ölçek genelinde anlamlı bir fark görülmüştür. Bilgisayarın medya okuryazarlık üzerine olumlu yönde etkiye sahip olması, özellikle görsel, işitsel bir çok medyayı barındırması farkın istatistiksel olarak anlamlı olmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Karataş (2009), Aktı (2011) , Uslu ve ark.(2016) ve Ünlü ve ark. (2017) çalışmaları bu çalışma ile örtüşmektedir. Bilgisayar sahip olma ile medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin bilgisayar kullanma süresine ilişkin durumu incelenmiştir; "yargılayabilme, örtük mesajları görebilme" alt boyutu dışında diğer alt boyutlar ve ölçek genelinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu çalışmayla örtüşen Ünlü ve ark.(2017) çalışmasında bilgisayar kullanma süresinin medya okuryazarlık düzeyini etkilediğini belirtmiştir. Bilgisayar kullanımı beraberinde internet kullanımını getireceğinden, internet; haber okuma, chat, e-posta, bilgi erişim gibi etkinlikleri barındırması ve medyayla olan etkileşimi kolaylaştıracağından böyle bir sonucun çıkması beklen bir durumdur.

Öğretmenlerin medya okuryazarlığı düzeylerinin "internette vakit geçirme" değişkenine göre farklılığı incelendiğinde, alt boyutlarda ve ölçek genelinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her ne kadar internet ile medya okur yazarlığı arasında yakın bir ilişki olsa da bu araştırmada öğretmenlerin pek çoğunun internette çok fazla vakit geçirmemeleriyle yorumlanabilir (Tablo 1). Karataş'ın (2008), Çepni vd (2015), Uslu ve ark.(2015), Banaz (2017), Ünlü ve ark. (2017) medya okuryazarlık ile internette vakit geçirme arasında anlamlı fark bulmuşlardır.

Öğretmenlerin medya okuryazarlığı düzeylerinin "haftalık gazete okuma sayısı" değişkenine göre incelenmiş; "Analiz edebilme ve tepki oluşturabilme" ile "Yargılayabilme, Örtük Mesajları Görebilme" alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ölçek genelinde ve "Bilgi Sahibi Olma" alt boyutunda ise anlamlı bir fark görülmüştür. Karataş (2008), Ünlü ve ark. (2017) çalışmalarında medya okuryazarlık ile gazete okuma arasında anlamlı fark bulmuşlardır.

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin ölçek genelinde ve alt boyutlarında ortalamaların 4 ve 4'e yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu fakat sınıf öğretmenlerinin medya okur yazarlık düzeylerinin beden eğitimi ve spor branşı öğretmenlerine göre daha önde olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç Olarak;

- 1- Kadınlarda medya okuryazarlık düzeyi daha yüksektir, mesleki kıdem arttıkça medya okuryazarlık seviyesi artmaktadır,
- 2- Bilgisayara sahip olma ve bilgisayarı kullanma süresi arttıkça, medya okuryazarlık seviyesi artmaktadır.
- 3- Haftalık gazete okuma sıklığı, medya okuryazarlığı etkileyen unsur olarak görülmektedir.
- 4- Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor branşı öğretmenlerine göre medya okuryazarlık seviyeleri daha yüksektir.

Öneriler:

- Medya okuryazarlığı dersi okulların tüm seviyesinde zorunlu olarak, medya araçlarıyla uygulamalı olarak verilmelidir.
- Okulla ilişkisi olmayan yetişkinlere ise isteğe bağlı halk eğitim merkezlerinde medya okuryazarlığı seminerleri verilmelidir.
- Haftalık gazete okuma sayısı ile medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğundan haftalık gazete okuma sayısını arttırmaya dönük çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akti, S. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Akşit, F. ve Dönmez, B. (2009). İlköğretim öğrencilerinin medyayı kullanmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi "akademia"*, 2, 1, 32-46.
- Andersen, N. (2002). *New Media and New Media Literacy.* Thinking Critically About Media: Schools and Families In Partnership Cable in the Classroom.
- Banaz, E. (2017). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri.* Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Considine, David (2008). "Case For Media Literacy In Today's Schools" www.medialit.org/reading_room/article368.html.
- Çepni, O., Palaz, T. ve Ablak, S. (2015). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi." *Turkish Studies*, 10(11): 431-446.
- Ertek, Z. Ö. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güner, F. (2011). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- İnan, T. (2010). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Karaman, M., Karataş, A. (2009). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri.* <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Karataş, A. (2009). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıncal, R.Y. ve Kartal, O.Y. (2009). "Medya Okuryazarlığı Eğitimi", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 181, ss.318-333.
- Levin, D. ve Diğerleri (2004). *Navigating the Children's Media Landscape: A Parent's and Caregiver's Guide*, By American Institutes for Research, Washington, DC.
- McMillan, H. & J. Schumacher, S. (2006). *Research in education evidence-based inquiry.* 6th Edition, Boston: Allynand Bacon Inc.
- Nca, (1998). *The speaking, listening, and media literacy standards and competency statements for K-12 education.* Annandale, VA: National Communication Association <http://www.eric.ed>.
- Rtük, (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı.* <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr> adresinden 06 Kasım 2018'de alınmıştır.
- Şahin, M. (2012). *Medya okuryazarlığı dersi alan ve almayan ilköğretim okulu öğrencilerinin medya tüketim alışkanlıkları farklılaşması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tatar, İ. (2016). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı İle Çevrimiçi Bilgi Arama Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Taşkın İ., (2010). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri Ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri.* Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Thoman, E. (1999). Skills And Strategies For Media Education. *Educational Leadership*, Cilt: 56, Sayı: 5, ss.50-54.
- Topuz, H. (2007). *Medya Eğitimi: Medya Çözümlemesi, Medya Okuryazarlığı.* Nurçay Türkoğlu ve Melda Cinman Şimşek (Eds.), İstanbul: Kalemus Yayınları, ss. 15-20.
- Tuğlu, B. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları ve Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Tutumları.* Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- Uslu, S., Yazıcı, K. ve Çetin, M. ve ark. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri.* *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı 23.
- Ünlü, Y., Uslu, S., Kul, M., Solakumur, A., Yaman, Ç. (2017). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.* *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*.
- Yates, Bradford L. (1997). *Media education's present and future: A survey of teachers.* Paper presented at the *National Media Citizenship Project's Summer Conference: Teaching Media Literacy and Media Citizenship*, Birmingham, AL.